

чки, тоді як академічні знання відійдуть на другий план». Експерт упевнений, що глобальні міжнародні тенденції матимуть серйозний опір: «Ми спостерігаємо тотальну централізацію управління і ресурсного забезпечення – аж до уніфікації підручників та освітніх програм».

У свою чергу МОН України так прокоментувало означене дослідження: «В сучасному світі знято основне обмеження для освіти, яке було актуальним ще 20-25 років тому, – доступ до інформації. Сьогодні трансляція жорстко зафіксованого обсягу знань за підручниками відходить у минуле» [5].

Висновки. Таким чином, на сьогоднішній день ми маємо можливість у системі післядипломної освіти сфокусуватися на важливому для педагогів завданні – навчити їх користуватися інформацією. Завдання педагога в такій ситуації – забезпечити правильне формування уявлення стосовно навчання особистості за відповідними галузями знань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» № 344/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>.

2. Концепція розвитку освіти на 2015-2025 роки [Електронний ресурс] : проект. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/ua/messages/39066-mon-proponue->

[na-gromadske-obgovorennya-proekt-kontseptsiyi-rozvitku-osviti-ukrayini-na-period-20152025-rokiv.](http://mon.gov.ua/ua/pr-vid-dil/1312/1390288033/1402388614/)

3. Концепція профільного навчання в старшій школі [Електронний ресурс] : проект – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/ua/pr-vid-dil/1312/1390288033/1402388614/>.

4. Перевернутый класс как организация личностно ориентированного подхода в образовании [Электронный ресурс]. – Санкт-Петербург, 2013. – Режим доступа : <https://prezi.com/ghqzf6bhryi9n/presentation/> Источник: Usergeneratededucation.

5. Перспективи розвитку освіти до 2030 року: результати дослідження [Електронний ресурс] // Комерсант. – Режим доступу : http://otherreferats.allbest.ru/journalism/00040706_1.html.

6. Туліна О. Керівник та керівна діяльність: поняття, сутність, структура та функції [Електронний ресурс] / О. Туліна. – Режим доступу : <http://kds.org.ua/presentation/kerivnik-ta-kerivna-diyalnist-ponyattya-sutnist-struktura-ta-funktsii>.

7. Хомський Ноам. 10 способів маніпулювання людьми за допомогою ЗМІ [Електронний ресурс] / Ноам Хомський. – Режим доступу : <http://vk.com/public42879122>.

8. Educational Technology and Mobile Learning [Electronic resource]. – Available from : <http://www.educatorstechnology.com/>.

Дата надходження до редакції: 21.11. 2014 р.

УДК 004, 378

Ольга ВОРОН,

старший викладач кафедри управління освітою Рівненського ОІППО, магістр управління навчальним закладом

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК ЗАГАЛЬНОНАУКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

У статті виділено значущість інформаційної культури як основи професійної діяльності педагога, аналізується сутність поняття як загальнонаукової та педагогічної проблеми.

Ключові слова: інформаційна культура педагога, підходи, технології, інформаційне освітнє середовище.

В статтє определена значимость информационной культуры педагога, анализируется сущность понятия как общенаучной и педагогической проблемы.

Ключевые слова: информационная культура педагога, подходы, технологии, информационная образовательная среда.

Meaningfulness of informative culture as bases of professional activity of teacher is distinguished

in the article, essence of concept as a scientific and pedagogical problem.

Key words: informative culture of teacher, approaches, technologies, educational infomedia.

Суспільство поступово приходиться до розуміння необхідності розвитку інформаційної культури як важливого соціального замовлення, однією за складових якого є підготовка учнів до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, озброєння їх сучасними засобами та технологіями діяльності. Концептуальні положення щодо зростання ролі інформації знайшли відображення у Законах України «Про інформатизацію», «Про захист інформації в автоматизованих системах», «Про Концепцію Національної програми інформатизації», «Про Національну програму інформатизації» та ін. Це актуалізує проблему управління розвитком

інформаційної культури педагога, здатного ефективно вирішувати професійні завдання в сучасному інформаційному просторі.

Інформаційна культура має важливе значення у діяльності кожного педагогічного працівника. Учитель повинен розуміти роль, яка покладається на нього у формуванні особистості учня в умовах інформаційної цивілізації. Формувати інформаційну культуру в учнів повинен учитель, котрий і сам володіє такою культурою.

У зв'язку з цим для системи освіти організація інформаційної освіти та підвищення інформаційної культури особистості є проблемою першочергової важливості, а самі педагогічні працівники стають ключовими постатями, від яких, у першу чергу, залежить справа реального підвищення рівня інформаційної культури молоді, котра навчається.

Сьогодні є всі підстави стверджувати про формування нової інформаційної культури, яка може стати елементом загальної культури людства. Її основу складатимуть знання про інформаційне середовище, закони його функціонування, вміння орієнтуватися в інформаційних потоках. Інформаційна культура на сьогодні є показником не загальної, а, швидше, професійної культури, проте з часом вона стане важливим фактором розвитку кожної особистості.

Проблема формування інформаційної культури педагогів, визначення її змісту та складових широко розглядається у працях таких учених, як Н. Джинчарадзе, В. Беспалько, Р. Вільямс, Б. Гершунський, Д. Джонассен, М. Жалдак, В. Зінченко, К. Колін, Ю. Машбиць, Ю. Рамський, М. Сараф, І. Следзинський, А. Урсул та ін. Значущими в контексті розгляду означеного питання є ідеї дослідників В. Кравець, В. Кухаренко, Н. Новожилової, А. Шабанова, Т. Шорохової, В. Бикова, В. Олійника, М. Жалдака.

Аналізуючи праці науковців, можна відзначити, що формування та підвищення інформаційної культури педагогічних кадрів освітніх установ в епоху переходу людства до інформаційного суспільства є необхідною умовою становлення їх професійної культури. Проблема полягає не в поповненні рівня знань спеціаліста, а в розвитку здібностей знаходити потрібну інформацію, аналізувати та впроваджувати її у свою практичну діяльність, оперативно реагувати на інноваційний досвід, а також проєктувати, створювати, експериментально апробувати інновації, уміти їх цілеспрямовано розповсюджувати.

Термін «інформаційна культура» у вітчизняних публікаціях уперше з'явився в 70-х роках ХХ століття. Ініціаторами розвитку та популяризації відповідної концепції стали працівники бібліотек. Одними з перших робіт, у яких використовувався цей термін, були статті бібліографів К. М. Войханської і Б. А. Смирнової «Бібліотекарі і читачі про інформаційну культуру» («Бібліотека та інформація», 1974 р.) та Е. Л. Шапіро «Про шляхи зменшення невизначеності інформаційних запитів» (журнал «Науково-технічні бібліотеки СРСР», 1975 р.) [3, с. 6-8].

З'явившись у сфері бібліотечної та книжкової справи, Концепція інформаційної культури в міру свого розвитку вбирала в себе знання із ряду наук: теорії інформації, кібернетики, інформатики, семіотики, документалістики, філософії, логіки, культурології, лінгвістики та ін.

У даний час інформаційну культуру все частіше трактують як особливий феномен інформаційного суспільства. У залежності від об'єкта розгляду стали виділяти інформаційну культуру суспільства, інформаційну культуру окремих категорій споживачів інформації (наприклад, дітей або педагогів) та інформаційну культуру особистості.

Поняття «інформаційна культура» характеризує одну з граней культури, пов'язану з інформаційним аспектом життя людей. Роль цього аспекту в інформаційному суспільстві постійно зростає. Нині сукупність інформаційних потоків навколо кожної людини настільки велика, різноманітна і розгалужена, що вимагає від неї знання законів інформаційного середовища і вміння орієнтуватися в інформаційних потоках. У протилежному випадку вона не зможе адаптуватися до життя в нових умовах, зокрема, до змін соціальних структур, наслідком яких буде значне збільшення числа працюючих у сфері інформаційної діяльності і послуг.

Сьогодні існує безліч визначень інформаційної культури. Розглянемо деякі з них.

У широкому сенсі під *інформаційною культурою* розуміють сукупність принципів і реальних механізмів, що забезпечують позитивну взаємодію етнічних і національних культур, їх поєднання в загальний досвід людства. У вузькому сенсі – це оптимальні способи операцій зі знаками, даними, інформацією та подання їх зацікавленому споживачу з метою вирішення теоретичних і практичних завдань; механізми вдосконалення технічних середовищ виробництва, зберігання і передачі інформації; розвиток системи навчання, підготовки людини до ефективного використання інформаційних засобів та інформації.

Один із провідних вітчизняних фахівців у галузі інформатизації Е. П. Семенок під *інформаційною культурою* розуміє інформаційний компонент людської культури в цілому, об'єктивно характеризує рівень усіх здійснюваних у суспільстві інформаційних процесів та існуючих інформаційних відносин [5].

Інформаційна культура особистості – одна зі складових загальної культури людини, сукупність інформаційного світогляду та системи знань і вмінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність щодо оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб із використанням як традиційних, так і нових інформаційних технологій.

Фахівці виділяють наступні критерії інформаційної культури людини:

- уміння адекватно формулювати потребу в інформації;
- здібності до ефективного здійснення пошуку потрібної інформації в усій сукупності інформаційних ресурсів;
- уміння переробляти інформацію і створювати якісно нову;
- здібності щодо ведення індивідуальних інформаційно-пошукових систем;
- уміння адекватно відбирати та оцінювати інформацію;
- здатність до інформаційного спілкування і комп'ютерної грамотності [6].

Усе вищезазначене повинно базуватися на усвідомленні ролі інформації в суспільстві, знанні законів інформаційного середовища, розумінні свого

місця в ньому та володінні новими інформаційними технологіями.

У сучасних дослідженнях інформаційної культури переважає інформаційний підхід, адже дана проблема прийшла в науку з інформаційного середовища. Інформаційну культуру трактують як: 1) рівень розвитку певного суспільства; 2) рівень розвитку досвіду, особливостей психічних процесів; 3) властивість особистості; 4) спосіб інформаційної поведінки; 5) ступінь оволодіння професійно-значущою інформацією; 6) уміння людини тощо.

У педагогіці уявлення про інформаційну культуру сьогодні особливо активно розглядаються на основі поняття «інформаційна культура особистості», при цьому основний акцент зроблено на технічному і технологічному аспектах.

Існують різні підходи до визначення поняття «інформаційна культура педагога». Учені розглядають інформаційну культуру в освіті як характеристику різних категорій спеціалістів – керівників, учителів інформатики, педагогів, учнів, студентів. Аналізують це явище як складне, багатокomпонентне, що включає в себе і ознаки інформаційної культури особистості, і досягнення в галузі інформатизації освіти.

Сутність інформаційної культури педагога становлять такі структурні елементи: когнітивний (знання і вміння в галузі інформатизації та комп'ютеризації), процесуальний (інформаційні технології), технічний (можливості комп'ютера), аксіологічний (цінності, спрямованість на роботу з інформацією), психологічний (готовність і здібності), професійно-діяльнісний (зв'язок інформаційної діяльності з професією).

Важливим аспектом поняття «інформаційна культура педагога» є соціально-психологічний. Даний напрямок дослідження набуває важливого значення з метою вказати механізми розвитку інформаційної культури педагога, учня, студента.

Характерною особливістю інформаційної культури педагога є чітка спрямованість на використання інформаційних технологій у професійній діяльності з метою: використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі; реалізації емоційно-ціннісного компонента змісту освіти з допомогою демонстрації можливостей інформаційного освітнього середовища в отриманні, обробці, трансформації і зберіганні інформації (збільшення об'єму інформації, її наочність, оперативність отримання з різних джерел та ін.); встановлення за рахунок власної інформаційної поведінки більш тісного зв'язку і взаєморозуміння з учнями та колегами (підвищення авторитету), що сприяє посиленню педагогічного впливу; підвищення не тільки рівня власної професійної діяльності, але й якості навчання, виховання і розвитку учнів; створення

умов для розвитку потреби у використанні інформаційних технологій у практичній діяльності.

Важливого значення у формуванні інформаційної культури має освіта, яка повинна формувати нового фахівця інформаційного суспільства, що володіє наступними вміннями та навичками: диференціації інформації; виділення значущої інформації; вироблення критеріїв її оцінки; пошук інформації та її використання.

Усі компоненти інформаційної культури взаємопов'язані і взаємозумовлені. Кожен із них виконує певні функції. Виключення будь-якого призведе до порушення цілісності структури інформаційної культури особистості.

Під інформаційною культурою ми розуміємо вміння в безмежному потоці інформації оперативно оцінити її корисність і надалі цілеспрямовано та свідомо використовувати при вирішенні поставленого завдання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Биков В. Ю. Формування інформаційного простору / В. Ю. Биков, О. О. Гриценчук, С. М. Іванова [та ін.]. – Київ : Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України, 2007. – 290 с.
2. Гендина Н. И. Информационная культура и информационное образование [Текст] / Н. И. Гендина // Информационное общество: культурологические аспекты и проблемы : тез. докл. Междунар. науч. конф. – Краснодар, 1997. – С. 102-104.
3. Інформаційна культура [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fio.vrn.ru/2005/6/4.htm>.
4. Інформаційна культура, інформаційна грамотність і комп'ютерна компетентність [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ifar.ru/projects/infolit.htm>.
5. Кравець В. О. Питання формування інформаційної культури [Електронний ресурс] / В. О. Кравець, В. М. Кухаренко. – Режим доступу : http://www.e-joe.ru/sod/00/4_00/ku.html.
6. Малахова О. Підвищення професійної компетентності управлінських кадрів на засадах акмеологічного підходу / О. Малахова // Рідна школа : науково-педагогічний журнал. – Київ, 2011. – № 4-5. – С. 52-56.
7. Про інформаційну культуру [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://synopsis.kubsu.ru/informatic/master/lecture/themes1_3.htm.
8. Семенюк Е. П. Інформаційна культура суспільства і прогрес інформатики / Е. П. Семенюк. – НТІ, 1994. – № 1. – (Серія 1).

Дата надходження до редакції: 21.11.2014 р.